

NÉMETÚJVÁR ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak: —

Negyedévre 2 korona. — Félévre 4 korona.
Egész évre 8 kor. — Egyes szám ára 20 fill.
Hirdetések és Nyilnterek díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő:

Dr. J. CSAPLOVICS ELEMÉR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Németújvár,
25. sz. — Laptulajdonos: Bartunek Béla, hova
az előfizetési és hirdetési díjak küldendők
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

A HÁBORU.

A világ legnagyobb háboruja dühöng most, melyben e három nemzet: magyar, német és osztrák igaz elszántsággal, az igazság tudatában hősi bátorsággal és a biztos győzelem érzetében teljes odaadással harcol és küzd. A küzdelem nehéz, mert 7 ország népe állott össze ellenünk már eddig és ezek között négy nagy hatalom, kettő világhatalom. Eddig is már győzelmet-győzelemre arattunk és a véggyőzelem reménye jogosan tölt el bennünket.

A táviró híradásai örömmel töltik el bensőnket. Fut az orosz Galiciából; felszabadult Przemysl az egy hónapos ostrom alól; seregeink üzik a menekülő ellenséget. A hazánkba betört orosz csapatok visszavonulási útja is el van zárva és reájuk a megadás, vagy a biztos halál vár.

A németek egyik győzelmet a másik után aratják. Bevették a híres Antwerpent, hol rengeteg zsákmányt ejtettek. Megszállották Osztenvét és most már teljes erővel törnek Páris felé.

Bizhatunk szövetségünk győzelmében; bizhatunk seregeinkben.

Talpra magyar! Hí a haza!

Egy hatalmas világháború idejét éljük, melyben a magyar nemzetre dicső szerep vár. Tulsulyban levő ellenség tört édes hazánkra — s ilyenkor ki az, ki szívesen, ki örömmel ne menne a haza védelmére?

A nehéz küzdelemben egyik legyünk mindnyájan és kell hogy egy ember se hiányozzék a „Végek”-ről, hol az ellenség tör reánk és fenyegeti szabadságunkat, édes hazánkat.

Bajok mostan nincsenek, de el kell készülnie mindenre, hogy elhárítsunk minden veszélyt vagy kivívassuk a teljes és fényes győzelmet. Ezért kormányunk bölcsességét, bizalmat és megnyugvást keltő előrelátását mutatja alábbi táviratban hírül adott intézkedés:

Budapest, okt. 15.

A népfelkelőkről szóló 1886. XX. t. c. szerint az első osztályú népfelkelők rendkívüli szükség esetén a hadseregnek és a honvédségnek kiegészítésére igénybe vehetők. A törvény cikk e rendelkezésére támaszkodva, a magyar kormány az osztrák kormánnyal és a közös hadügyminiszterrel elhatározta, hogy EZERNYOLCSZÁZKILENCVEN-EZERNYOLCSZÁZHETVENNYOLC évi születésű 24—36 éves korig a katonailag ki nem képezett népfelkelésre kötelezettek, tehát a fehívott népfelkelés I. osztályába tartozó B. alosztályukat a bekövetkezendő szükség esetére már most összeíratták; fegyveres szolgálatra való alkalmasságuk szempontjából megvizsgáltatják és ha szükség kívánja katonai kiképzésre is behívják, és kiképezetés után a közös hadsereg és honvédség csapataihoz beosztják. Az erre vonatkozó hirdetmény és kormányrendelet a legközelebbi napokban fog megjelenni. Az említett népfelkelésre kötelezettek összeírásának október 29-én be kell fejezteni, a népfelkelési bemutató szemlék, amelyeknek célja annak megállapítása, hogy kik alkalmasak, november 15-étől december 31-ig fognak közhírré teendő napon megtartatni. Hogy a népfelkelési szolgálatra alkalmas népfelkelők tényleges szolgálatra, vagyis katonai kiképezetés céljából mely időpontban fognak behivatni, azt későbbben fog tudtul adatni. Már most megjegyzendő, hogy a fiatalabb évfolyamokba tartozók behívása a későbbi évfolyambeliek behívását megfogja előzni. Ez a kormányintézkedés az egész országban közhelyességgel fog találkozni, mert alkalmat nyújt mindazoknak hazafi kötelességük teljesítésére arra alkalmasok, de eddig fegyveres szolgálatot nem teljesítettek.

A kolera.

A háborúval kapcsolatban nap-nap után olvassuk, hogy a kolera itt is, ott is tanyát üt és kárlehetetlenül szedi áldozatait. Illetékes helyen már megtörténtek a szükséges intézkedések a kolera behurcolásának, elterjedésének megakadályozására, de a legtöbbet tekintetben a közönség maga tehet, ha óvatos, ha vigyáz és okosan él. Az okos életmód, a folytonos figyelem, a tisztaság — ezek a fődolgozók, melyeket a koleras-világban minden embernek szem előtt kell tartani. Szakférfiak a városokban előadásokat tartanak a kolerról és a kolera elleni védekezésről. Sajnos mi nem hallgathatjuk eme hasznos és fontos előadásokat. Ép ezért úgy találjuk, hogy kedves olvasóink tetszésével találkozunk, ha lapunkban a nagy tudású dr. Bálint Rezső budapesti nyilvános rendkívüli egyetemi tanár előadását röviden, de a nagyközönséget érdeklő részében, — közöljük.

A tudós tanár előadásának menete — főbb másokban — a következő:

Hogy terjed a kolerajárvány? A tapasztalat azt mutatja, hogy a háborús betegségek rendszeren a polgárságra is áttérjednek. Eddig nem maradtak elszigetelve a kolerajárványok sem. Nem csak a katonaságban, hanem a lakóságban is pusztítottak. A porosz-osztrák háborúkor a porosz katonaság hozta Németországból, innen elterjedt Csehországra, Morvaországra, Alsó-Ausztriára, Magyarországra. Negyvenkilenc varmegyénk volt kolerafertőzött. 153700-an betegedtek meg s 70.000-en haltak el.

A kolerajárvány 4 módon terjed el:

1. Valamely országban a ragály endemias és a rendszabály meg nem tartása miatt epidemiává fajul.
2. Idegen hadsereg hozza.
3. Saját hadseregünk hurcolja be.
4. A hidifoglyok terjesztik el.

Nekünk csak a három utolsó eséllyel kell számolnunk. Mert a kolera csak Indiában endemias, a Gangesz deltájánál, ahol ugylátszik az emberen kívül is megél. Innen ingult ki a kolera világszerte s a közlekedési eszközökkel terjedt. 1816 óta tíz ilyen pandémia volt. Hogy fogalmat alkossunk a kolera pusztításáról, csak egy számot említünk, 1880-tól 1892-ig 12 év alatt Indiában 4 és fél millió ember halt meg koleraán. Magyarországon eddig *tíz kolerajárvány* volt. Most jön a *tizenegyedik*.

A kolera tünetei:

A kolera lappangási időszaka néha csak egy pár ora, néha 2—3—5 nap. Két jellemző tünete: a *hányás-hasmenés*. A székletétel olyan, mint a víz, melyben rizs főtt; szagtalan, szürkés, zavaros. Cafatok uszkálnak benne, melyek nem egyebek, mint összetapasztott, nyálkás bacillus tömegek. A beteg hamar *elgyengül*, fájdalomról panaszkodik, a *gyomor és szívtáján meleg érzései vannak, de homlokát hideg verejték veri ki*, bőre tapadós, ráncos, pelyhűdt, hangja rekedt, arca kékes-szürke, szeme alatt kékes-szürke karikák. Hőmérséklete néha a rendszeren *alacsonyabb*. A beteg igen *gyakran elveszti eszméletét*. Ha ezek a súlyos tünetek nem enyhülnek, a beteg meghal.

A gyógyulás aránylag gyorsan áll be, *egy-két nap alatt*, de eltarthat *egy-két hétig is*. A kolera után gyakran fellég a *cholera tiphoíd*, magas lázzal, a tüdőgyulladás, a mely lázlatlan, de ugyanazokat a tüneteket mutatja, mint a lázzal járó.

A kolera-beteg kezelése.

A kolera-beteg rengeteg sok vizet veszít, épp ezért kinzó szomjúságot érez. *Citromos vizet* adunk neki inni. Desulficiumokat használunk a betek fertőtlenítésére, bismuthud, calomelt, hypermangánt, lényeges hatása azonban nincs.

Fontos a vízvesztés pótlása.

E célból a beteg vénájába fiziológikus konyhasóoldatot fecskendezünk. Érdekes, hogy a *kolera-beteg felnyitott erei egyáltalán nem vérzenek, vért még szorításra sem lehet kisajtolni*. Az oldat befecskendezése megkönnyíti a beteget, de a javulás nem állandó, egy-két órán belül meg kell ismételni.

A kolera bacillus.

A bacillus életfeltételét ismerjük. A beteg ürülékében van, vérben és vizeletében nincs. Hideggel szemben is megél s 5—6 fok *melegben* pusztul el. *A szárazság megöli*. Koch fedezte fel a kolera vibrióját. Két orvos Pettenhofen és Emmerich nem akarta elhinni, hogy ez a bacillus okozza a szörnyű betegséget és mindketten felajánlották, hogy megeszik. Sőt Emmerich meggyőződése tudatában még a talajt is kedvezőbbé tette, sok sört ivott és gyomor-hurutot szerzett magának. Mindketten megbetegedtek és többé nem kételkedtek a kolera-bacillus romboló voltában.

Hogy védekezzünk a kolera ellen?

A fertőzés csak szájon át történhet, akkor, ha a kolera-bacillust lenyeljük. **Az ételt és italt tehát** előbb meg kell főzünk (még a hentesnél vett sonkát is.) A gyomrunkra, a beleinkre nagyon vigyázzunk, mert az egészséges gyomor sava — ha a mérgezés nem tulerős — maga megöli a bacillust. **Alkoholt egyáltalán ne igyunk**. Étrendünkön azonban ne változtassunk tulsokat, mert minden excessió megborzulja magát. Alapelvünk azonban az lehet, hogy olyan ételeket együnk, amelyek *savat* választanak el, sok *húst* és ne vegyünk magunkhoz *tulsok* vaját, tojást, olajat.

A szérum.

A mai szérum szép eredményt mutat. Ez ellen azt lehetne ellenvetni, hogy eddig többnyire intelligens emberek oltották be magukat, akik különben is vigyáznak a tisztaságra. De újabban beoltottak olyanokat is, akik szegények, akik egyformán ki voltak téve a kolerafertőzés veszedelmének. A Cowpire helyőrség — amint az angol hadseregen végzett oltások bizonyítják — a be nem oltottak 2·38% megbetegedett, míg a *beoltottak közül senki se betegedett meg*. Egy kis községben 102 embert beoltottak, egy ember nem hagyta magát. Csak ez betegedett meg. *Aki beoltatja magát okosan eselekszik*, a katonaságot és ápolókat, kik jobban vannak kitéve a fertőzésnek, *be kell oltani*. A közönség így felfegyverkezve nyugodtan véshet a járvány elébe.

Vigyáznunk kell mindnyájunknak. Nemcsak a magunk életét kell féltelnünk legfőképen pedig örizzünk, hanem hozzántartozóinkét is. Jót tesz az, ki meg tesz mindent a baj, a betegség elkerülésére. Védekezni a baj ellen mindenkinek kötelessége. Teljesítsük kötelességeinket; tegyük meg a tudósunk által ajánlott óvintézkedéseket; kövessük utmutatásait; tartsuk be a hatóságí rendeleteket. Így a veszedelem csirájában fullad meg és édes hazánk megszabadul egy nagy veszedelemtől.

Szerk.

Hirdetéseket
felvesz a kiadóhivatal.

HIREK.

— **Személyi hir.** Dr. Erdöss Gyula bíróságt jegyző e hó 15-én elfoglalta állását Kivánjuk, hogy körünkben jól érezze magát.

— Dr. Fehérpataki László, szombathelyi kir. ügyész, e hó 15-én a németújvári bírósági fogházat vizsgálta meg. Mindent rendben talált.

— **Eltávozott.** Dr. Grandpiere Jenő, a muraszombati járásbíróhoz aljárásbíróvá kinevezett németújvári bírósági jegyző e hó 17-én eltávozott új állomáshelyére.

— **Adományok.** dr. Sik Lajosné kezzeihez jutott a Vörös Kereszt Egylet céljaira: Pater Quardián — egy gyűjtésének eredményét — 30 korb, Deutsch Appolónia pedig 6 korb.

— **Vissza a szabadságról.** Dr. Polczer Dezső tb. főszolgabíró szüreti vakációjáról, melyet a Balaton mellett töltött, e hó 14-én hazaérkezett és hivatalát 15 én elfoglalta.

— **Eljegyzés.** J. Csaplovics Elek, a sárközújlaki gyógyszerészár gondnok, feleszerkesztőnk dr. J. Csaplovics Elemér testvérbátyja, e hó 10-én eljegyezte Bányay Miklós, mátiszkalkai járásbíró leányát, Juliskát.

— **Nyugdíjazás.** A vallásügyi- és közoktatásügyi miniszter Bauer József r. k. óbéri tanitót saját kérelmére nyugdíjazta.

— **Tanítógyűlés.** A németújvári r. k. tanítói kör e hó 22-én, csütörtökön 10 órakor tartja Németújvárott rendes őszi gyűlését. A gyűlés keretében *Szekeless Margit* tanítónő a magyar nyelv tanításából mintaleckét tart. *Kornthauer Ferenc* tanító pedig a számtan tanításáról értekezik. Gyűlés után közös-ebéd lesz a Demartin féle vendéglőben.

— **Első szalonka.** Az első szalonkát ez évben Haám Gyula gazdasági tanácsos lötte e hó 14-én a felsőmedvesi határban.

— **Halálozás.** Olschovsky Éde nagybirtokos Klagenfurtban e hó 12-én elhunyt. Az elhunytban Olschovsky Tivadar németújvári intéző testvérbátyját gászolja.

— **Orosz foglyok Gasztonyban.** Sok az orosz fogoly már, jut minden vidéki kastélyba. A napokban volt városunkban Alfréd Edler v. Goebel ezredes a jakabházi jelenlegi parancsnok és Olschovsky Tivadar intézővel tárgyalt az orosz foglyoknak a gasztonyi kastélyokban leendő elhelyezése tárgyában. A gasztonyi két Batthyányi kastélyban és az ivánci Sigray féle kastélyban 68 orosz magasrangú fogoly tiszt lesz elhelyezve. Talán a németújvári kastélyokban is lehetne helyet találni foglyok részére.

— **Újabb rendelet a lóosztályozásról.** A honvédelmi miniszter újabb rendelet bocsátott ki, amely a lóosztályozásról irányadó árak megállapítását és a szeptember 9-iki rendelet kiegészítését foglalja magában. Az új rendeletbe a következőképpen vannak az árak megállapítva: Hátsólovak ára 825 K. könnyű hámos lovaké 850 K, nehéz hámos lovaké 1000 K. málhás állatok ára 400 K. A miniszter felhívja a törvényhatóságot az árak közzétételéért iránt.

— **Lakást akar kiadni, vagy bérbé venni, hirdessen lapunkban.** Egy hirdetés 80 fillér. Hirdetése biztos sikerre vezet.

— **Jóteknycélu magyar állami sorsjáték.** Ó cs. és királyi Felségének legfelső elhatározása alapján a budapesti m. kir. lottójövedéki igazgatóság minden másfél évben jóteknycélu állami sorsjátékot rendez, melynek tiszta jövedelmét közhasznú és jóteknycy célokra fordítják. Az utolsó 10 államsorsjáték jövedelméből csaknem 200 különböző közhasznú és jóteknycélu intézmény részesült 10—30 ezer K. sőt az utóbbi sorsjátékoknál már 60 ezer korona segélyben. Ilyenek voltak: a különböző köz- és gyermek-kórházak, árva- és szeretgházak' siketnémák és vakok intézetei, népkonyhák, fehékereszt egyletek, mentők egyesülete, jóteknycy nőegyletek, különféle segélyző egyletek, szanatóriumok, poliklinikai és más hasonló jóteknycélu egyletek és közhasznú intézetek, melynek sokszor e jutalékok adták meg az első létalapot. A budapesti m. k. lottójövedéki igazgatóság jelenleg a XXXI-ik állami sorsjátékot rendezi 475000 K. készpénz nyere-ménnyel. A lőnyeremény 200000 K. és még 14884 nyeremény van 30000, 20000, 10000, 5000, 1000, 500 stb. nyereményekkel Az összes nyereményeket készpénzben fizetik ki. A sorsjegy roppant olcsósága és a sok kedvező nyerési esély folytán a köz javára működő emberbaráti intézmények érdekében felhívjuk t. olvasóinkat a jelenleg rendezés alatt álló XXXI-ik jóteknycélu állami sorsjáték támogatására. A huzást visszavonhatatlanul folyó évi december hó 9-én a lottójövedéki igazgatóság (Budapest, IX., Vámpalota) tartja meg. Az említett igazgatóság kivonatra bárkinek díjtalanul portmentesen küldi ezen sorsjáték részletes játéktervet.

— **Esküvőre,** eljegyzésre és bálakra meghívókat jutányos áron csinos kivitelben készíti Bartunek Béla könyvnyomdája Németújvár.

— **Kőfaragászati és szobrászati munkák beszerzése előtt tekintse meg Kiss Károly körmendi szobrász- és kőfaragó telepét.**

— **Iskolatáskák, irkák, tollak, palatáblák,** jutányosan kaphatók Bartunek Béla papírkereskedésében Németújváron.

Kiss Károly

kőfaragó és szobrász

Körmend, Rákóczy-utca 23.

Készít és nagy választékban raktáron tart mindenféle **siremlékeket** szobrászati műveket a leg-egyszerűbbtől a legfinomabb és legmodernebb kivitelig!

Olcsó árak! — Olcsó árak!
Pontos kiszolgálás!

OLCSÓ

FINOM

LEVÉLPAPIR

csinos dobozban 1.50 K-tól 20 koronáig. Borítékban 10—10 drb. 20 fillértől 1 koronáig minden színben és nagyságban kapható

BARTUNEK BÉLA

PAPIRKERESKEDÉSÉBEN
NÉMETÚJVÁR OTT.

XXXI-ik magyar királyi

JÓTEKNYECÉLU ÁLLAMSORSJÁTÉK.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznú és jóteknycy célokra fog fordítottatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475000 koronára rug készpénzben.

Főnyeremény 200.000 korona készpénzben.

Továbbá:

1 főnyer. — — 30.000 K. készp.	20 nyer. á 200 „ 4.000 K. készp
1 „ — — 20.000 „ „	40 „ „ 150 „ 6.000 „ „
1 „ — — 10.000 „ „	100 „ „ 100 „ 10.000 „ „
1 „ — — 5.000 „ „	200 „ „ 50 „ 10.000 „ „
5 nyer. á 1000 K. 5.000 „ „	2500 „ „ 20 „ 50.000 „ „
5 „ „ 500 „ 2.500 „ „	12000 „ „ 10 „ 120.000 „ „
10 „ „ 250 „ 2.500 „ „	14885 nyer. össz. 475.000 K. készp.

Huzás visszavonhatatlanul 1914. évi december hó 9-én.

EGY SORSJEGY ÁRA 4 KORONA.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portmentesen küldetnek, ezenkívül haphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltó-üzletben. Játéktervet kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve küld

A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

LEVÉLPAPIROK,

Írószerek, irodapapírok, pecsétviasz, bélyegzők, másolókönyvek, iratrendező, elegáns és célszerű tintatartók, iratmappák kaphatók

Bartunek Béla papírüzletében,
Németújvár.

Közgazdaság.

GABONA-ÁRAK.

Németújvár, 1914. évi szeptember hó 27.

Latzer Mózes Fia cég jelentése.

Az árak 100 kilogrammonként értendők.

Buza — — — — 24.50 — 24.50

Rozs — — — — 19. — — 19. —

Árpa — — — — 19. — — 19. —

Zab — — — — 16. — — 16. —

Tengeri (1913) — — 19. — — 19. —

— **Torta-papírok**, szekrény-papírok
különbféle virág- és kreppe-papírok beszerezhetők Bartunek Béla papírüzletében Németújvár.

Iskolatáskák
és palatáblák csinos kivitelben kaphatók:
Bartunek Béla
papirkereskedésében
Németújvárott.

Hirdetések felvételnek!!

Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz

csakis ez a valódi

kölniviz, kölniviz-pouder és kölniviz-szappan.

Kapható drogériákban, gyógyszertárakban és illatszertárakban.

Ne tessék elfogadni

Kölniviz-szappant, kölnivizet és poudert, ha nincsen rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utánzott **Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz**. Akkor sem kell elfogadni helytelen és utánzott kölnivizet, kölniviz-poudert és kölniviz-szappant, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az Ön lakhelyén, mert a világhírű cég magyarországi képviselete:

Holczer Emil Zoltán Budapest, VIII. ker., Szigetvári-utca 16.
Egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol és közli, hol szerezhető be az eredeti minőség.

BARTUNEK BÉLA KÖNYVNYOMDÁJA.

Németújvár, gróf Draskovich-féle ház.

Mindennemű nyomtatványok izlésesen, gyorsan és jutányosan készülnek. Névjegyek, eljegyzési kártyák, báli és esküvői meghívók, gyászjelentések azonnal elkészítetnek. Kereskedelmi és hivatalos nyomtatványok, falragaszok, levélpapírok, levelezőlapok, borítékok, étlapok stb. pontos kivitelben és jutányos áron.

A „Németújvár és Vidéke“ kiadóhivatala.

A lap részére előfizetések ide küldendők. Hirdetéseket a legelőnyösebb díjszabás szerint elfogad. Állandó hirdetőknak nagy engedményt ad. Kérjen mutatványszámot!